

Sygn. akt II Ca 378/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Sławomir Krajewski (spr.)
Sędziowie:	SSO Marzenna Ernest SSR del. Tomasz Szaj
Protokolant:	sekr. sądowy Małgorzata Idzikowska-Chrzęszczewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 grudnia 2013 roku w S.

sprawy z powództwa **H. B.**

przeciwko (...) **w W.**

o ustalenie

na skutek apelacji wniesionej przez pozwaną

od wyroku Sądu Rejonowego Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie

z dnia 16 stycznia 2013 r., sygn. akt I C 1146/12

1. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

a) **w punkcie I. oddala powództwo;**

b) **w punkcie II. zasądza od powódki H. B. na rzecz pozwanej (...) w W. kwotę 1.217 (tysiąc dwieście siedemnaście) złotych tytułem zwrotu kosztów procesu;**

2. zasądza od powódki na rzecz pozwanej kwotę 927 (dziewięćset dwadzieścia siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt II Ca 378/13

UZASADNIENIE

Powódka H. B. wniosła o ustalenie, że jako była żona żołnierza zawodowego ma prawo do kupna od pozwanej (...), Oddziału (...) w S., dwupokojowego lokalu mieszkalnego o powierzchni 42,19 m⁽²⁾ wraz z udziałem w gruncie, położonego przy ul. (...) w S., na warunkach ustalonych w przepisach resortowych Ministerstwa Obrony Narodowej

oraz o zasądzenie na jej rzecz od pozwanej kosztów, w tym także kosztów zastępstwa prawnego w przypadku ustanowienia jej pełnomocnikiem adwokata lub radcy prawnego.

W uzasadnieniu podniosła, że od kwietnia 1985 roku do października 1996 roku była żoną żołnierza zawodowego, chorążego W. B.. W trakcie trwania małżeństwa, decyzją Dowódcy Garnizonu S. z dnia 11 lutego 1986 roku W. B. otrzymał dwupokojowy lokal mieszkalny położony przy ul. (...) w S., w którym to lokalu powódka wraz z dwojgiem pełnoletnich dzieci E. B. (1) oraz D. B., zamieszkuje do chwili obecnej. Były mąż powódki zmarł w dniu 25 września 2009 roku w K., przy czym ze spornego lokalu wyprowadził się na wiele lat przed śmiercią. W dalszej kolejności H. B. wskazała, że w kwietniu 2005 roku pozwana (...) skierowała się W. B. – niemieszkającego już w lokalu przy ul. (...) – zawiadomienie o przeznaczeniu go do sprzedaży, jednakże do kupna mieszkania wówczas nie doszło. Po śmierci byłego męża, w październiku 2010 roku powódka wszczęła postępowanie administracyjne w sprawie wydania decyzji o prawie do zamieszkiwania w lokalu. W postępowaniu tym powódka została jednak zupełnie pominięta, a adresatami pism i jego uczestnikami były tylko jej dzieci. Pismem z dnia 30 października 2010 roku powódka została poinformowana przez pozwaną o połączeniu kartotek odnośnie opłat za mieszkanie. Od tej pory opłaty ponoszone są w połowie przez powódkę, a w połowie przez jej dzieci – E. B. (1) oraz D. B.. W dniu 24 lutego 2011 roku pozwana podpisała z dziećmi powódki umowę najmu lokalu mieszkalnego, a pismem z dnia 12 lipca 2011 roku pozwana skierowała do E. B. (1) zawiadomienie o przeznaczeniu lokalu do sprzedaży. Kolejnym pismem z dnia 21 grudnia 2011 r. pozwana poinformowała córkę powódki o warunkach sprzedaży lokalu i dacie podpisania aktu notarialnego w dniu 28 grudnia 2011 roku. Powódka wskazała, że do sprzedaży lokalu jednak nie doszło, najprawdopodobniej z uwagi na fakt, iż jej córka E. B. (2) nie dysponowała wówczas odpowiednimi środkami pieniężnymi na zakup mieszkania. H. B. w dalszej kolejności wskazała, że w dniu 23 maja 2012 roku skierowała do pozwanej (...) wniosek o zawarcie z nią umowy sprzedaży lokalu mieszkalnego. W odpowiedzi pozwana pismem z dnia 18 czerwca 2012 roku odmówiła powódce prawa nabycia tego lokalu mieszkalnego. Celem uzasadnienia swojego uprawnienia do nabycia lokalu powódka odwołała się do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2012 roku, w którym wyrażono pogląd, iż prawo do kwatery głównej wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków, a była żona żołnierza zawodowego ma prawo do wykupu osobnej kwatery stałej. Wskazała również, iż oceny tego, kto jest uprawniony do nabycia spornego mieszkania należy dokonywać z uwzględnieniem treści art. 5 kc.

W toku sprawy powódka wskazała, że domaga się ustalenia jej prawa do nabycia lokalu położonego w S. przy ul. (...) na warunkach przewidzianych w art. 56 - 58 ustawy z dnia 22 czerwca 1995 roku o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

W odpowiedzi na pozew pozwana (...) w W. – Oddział (...) w S. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazała, że roszczenie powódki nie znajduje uzasadnionych podstaw gdyż w dacie śmierci W. B. sytuację lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...) regulował przepis art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP, w zw. z art. 26 ust. 2 ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP, zgodnie z którymi uprawnionymi na tą chwilę do dalszego zamieszkiwania w spornym lokalu były jedynie dzieci zmarłego i powódki E. i D. B., a nie powódka jako była żona W. B.. Dodała, iż na mocy kolejnej nowelizacji ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP dokonanej ustawą z dnia 22 stycznia 2010 roku uregulowana została sytuacja prawna osób zajmujących przedmiotowy lokal i na podstawie art. 8 wymienionej ustawy z E. B. (1) oraz D. B. została zawarta umowa najmu. Pozwana w dalszej kolejności wskazała, że powódka nie ma racji twierdząc, że prawo do kwatery weszło w skład majątku wspólnego, podnosząc że powódka nie dokonała nawet podziału majątku. Ponadto pozwana podniosła, że taka konstrukcja - wspólności ustawowej prawa do kwatery - niweczyłaby w ogóle instytucję zakwaterowania żołnierzy, gdyż to małżonek żołnierza decydowałby o losie lokalu a nie potrzeby Sił Zbrojnych. Odnosząc się do powołanego przez powódkę stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w wyroku z dnia 4 kwietnia 2012 roku pozwana podniosła, że prawo do kwatery jest prawem osobistym i jako takie jest niezbywalne, nie podlega dziedziczeniu, ani nie przechodzi w żaden sposób na inną osobę. Powódka mogła więc co najwyżej nabyć prawo do zamieszkiwania w lokalu, ale w żadnym wypadku prawo do lokalu. Wbrew stanowisku Sądu Najwyższego, zdaniem pozwanej, przyjęć więc należy, iż prawo żołnierza do osobnej kwatery wygasa z chwilą jego śmierci, a dla określonej

przepisem ustawy kategorii osób (do której powódka nie należy) powstaje nowe, inne prawo związane z lokalem. Konstatując pozwana podniosła, że w chwili obecnej powódka H. B. zajmuje sporny lokal bez tytułu prawnego. W konsekwencji nie ma ona prawa do jego wykupu, gdyż zgodnie z art. 56 ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP prawo do nabycia lokalu przysługuje jedynie osobom zajmującym lokal na podstawie tytułu prawnego ustanowionego w drodze decyzji administracyjnej albo umowy najmu.

W toku sprawy pozwana wskazała, że nie kwestionuje okoliczności faktycznych wskazanych w pozwie.

Wyrokiem z dnia 16 stycznia 2013 roku Sąd Rejonowy Szczecin - Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie ustalił, że powódka H. B. ma prawo do kupna od pozwanej (...) w W. dwupokojowego lokalu mieszkalnego o pow. 42,19 m², wraz z udziałem w gruncie, położonego przy ul. (...) w S. na warunkach przewidzianych w art. 56-58 ustawy z 22.06.1995 roku o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jednolity Dz. U. z 2005, nr 41 poz. 398 ze zm.) (I) oraz zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 1.544 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (II).

Sąd Rejonowy oparł swoje rozstrzygnięcie na ustalonym w sposób następujący stanie faktycznym:

W dniu 7 kwietnia 1985 roku powódka H. B. oraz W. B. zawarli związek małżeński.

Decyzją Dowódcy Garnizonu S. z dnia 11 lutego 1986 roku W. B. została przydzielona osobna kwatera stała położona w S. przy ul. (...). Uprawnionymi do zamieszkiwania w ww. lokalu byli członkowie jego rodziny – żona H. B. oraz dwoje dzieci E. i D. B.. W dniu 19 lutego 1986 roku H. B. została zameldowana w przedmiotowym lokalu.

Wyrokiem Sądu Wojewódzkiego w Szczecinie z dnia 18 września 1996 roku (który uprawomocnił się w dniu 10 października 1996 roku) małżeństwo H. i W. B. zostało rozwiązane przez rozwód. Wykonywanie władzy rodzicielskiej nad dwojgiem małoletnich dzieci powierzono powódce. W wyroku ustalono również sposób korzystania przez byłych małżonków z mieszkania przy ul. (...) w S. w ten sposób, że powódka miała zajmować pokój większy, a pozwany pokój mniejszy. Z pozostałych pomieszczeń mieli korzystać wspólnie.

Po około dwóch latach od zapadnięcia wyroku rozwodowego, W. B. wyprowadził się z przedmiotowego mieszkania i zamieszkał w okolicach J.. W lokalu pozostała powódka oraz ich wspólne dzieci E. i D. B.. W. B. nie powrócił do tego mieszkania, a powódka wraz z pełnoletnimi już dziećmi, mieszka w nim do chwili obecnej.

Pismem z dnia 27 kwietnia 2005 roku adresowanym do W. B.(...)a Oddział (...) w S. zawiadomiła, że lokal mieszkalny położony w S. przy ul. (...), zgodnie z rocznym planem sprzedaży lokali mieszkalnych, jest przeznaczony do sprzedaży. Poinformowała jednocześnie, że W. B. posiada uprawnienie do złożenia wniosku o nabycie zajmowanego lokalu mieszkalnego, po upływie terminu zgłoszenia roszczenia o pierwszeństwo w nabyciu. Do sprzedaży lokalu jednak nie doszło.

W. B. zmarł 25 września 2009 roku w K..

W dniu (...) córka zmarłego E. B. (1) złożyła wniosek o regulację stanu prawnego lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...).

W październiku 2010 roku powódka H. B. również wystąpiła z wnioskiem o wydanie decyzji w przedmiocie prawa do zamieszkiwania w ww. lokalu.

W wyniku przeprowadzonego postępowania administracyjnego z udziałem E. oraz D. B., w dniu 24 lutego 2011 roku (...) zawarła z nimi umowę najmu lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...) na czas nieoznaczony. H. B. nie była stroną ww. umowy.

Pismem z dnia 12 lipca 2011 roku, adresowanym do E. B. (1), (...) zawiadomiła, że lokal mieszkalny położony w S. przy ul. (...) jest przeznaczony do sprzedaży, zgodnie z rocznym planem sprzedaży lokali mieszkalnych, opracowanym na

2011 roku. Powiadomiła jednocześnie, że ww. jest uprawniona do złożenia wniosku o nabycie zajmowanego lokalu mieszkalnego.

E. B. (1) wystąpiła z przedmiotowym wnioskiem i pismem z dnia 21 grudnia 2011 roku (...) poinformowała ją, że termin podpisania aktu notarialnego wyznaczony został na dzień 28 grudnia 2011 roku. Z inicjatywy E. B. (1) termin ten został następnie przesunięty na dzień 22 lutego 2012 roku. Pismem z dnia 13 lutego 2012 roku E. B. (1) po raz kolejny wystąpiła z prośbą o przesunięcie terminu podpisania aktu notarialnego, motywując ją brakiem dostatecznych środków finansowych. Do zawarcia umowy sprzedaży nie doszło.

Pismem z dnia 23 maja 2012 roku adresowanym do Dyrektora Oddziału (...) w S. H. B. wniosła o „podjęcie działań mających na celu sprzedaż na jej rzecz lokalu mieszkalnego położonego przy ul. (...) w S.”.

W odpowiedzi, pismem z dnia 18 czerwca 2012 roku, (...) Oddział (...) w S. poinformowała, że powódka nie jest osobą uprawnioną do nabycia przedmiotowego lokalu. Wskazano, iż w dacie śmierci W. B. nie była żoną najemcy, w związku z tym nie spełniała przesłanek przewidzianych w art. 26 ust. 2 ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Przesłanki te spełniali natomiast E. oraz D. B. i to z nimi została zawarta umowa najmu. Oni też są uprawnieni do nabycia przedmiotowego lokalu.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał powództwo, oparte o przepis art. 189 kpc, za zasadne.

Zdaniem Sądu rozstrzygnięcie sprawy w pierwszej kolejności wymagało ustalenia, czy powódce H. B. przysługuje interes prawny w wytoczeniu powództwa w tym trybie. W ocenie Sądu Rejonowego powódka H. B. legitymuje się interesem prawnym w wywiedzeniu tak skonstruowanego żądania, gdyż bez wątplenia ustalenie istnienia jej uprawnienia do kupna lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...) ma istotne znaczenie dla ukształtowania jej sytuacji prawnej w sferze stosunków o charakterze majątkowym, a w szczególności w zakresie usunięcia istniejącej po jej stronie niepewności co do tego, czy przysługuje jej tytuł prawny do wskazanego lokalu, a w konsekwencji czy jest ona osobą uprawnioną do jego nabycia.

Sąd I instancji zwrócił uwagę, iż okoliczności faktyczne w przedmiotowej sprawie nie były kwestionowane lecz spór ogniskował się na płaszczyźnie prawnej i sprowadzał się do ustalenia czy przyznane W. B. na mocy decyzji administracyjnej z dnia 11 lutego 1986 roku uprawnienie do osobnej kwatery stałej położonej w S. przy ul. (...) weszło w skład majątku wspólnego małżonków i czy powódce przysługuje jakikolwiek tytuł prawny do zamieszkiwania w nim, a w dalszej kolejności czy w rozumieniu przepisu art. 56 ustawy z dnia 22 czerwca 1995 roku o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, jest ona osobą uprawnioną do nabycia spornego lokalu.

W pierwszej kolejności Sąd Rejonowy wskazał, iż chwilą miarodajną dla oceny, co wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków jest z jednej strony stan prawny obowiązujący w dacie nabycia przedmiotu w czasie trwania małżeństwa, a z drugiej strony stan prawny obowiązujący w dniu uprawomocnienia się wyroku rozwodowego. Oceny tej kwestii należało więc dokonać według stanu prawnego obowiązującego w dniu 11 lutego 1986 roku, tj. w dacie przydziału kwatery i w dniu 18 września 1996 roku, tj. w dacie orzeczenia rozwodu.

Sąd I instancji zwrócił uwagę, iż nie budzi wątpliwości, że przydział przedmiotowej kwatery stałej W. B. otrzymał w trakcie trwania związku małżeńskiego z H. B. wobec czego ustalenia wymagało czy uprawnienie to weszło w skład majątku odrębnego W. B. czy też w skład majątku wspólnego obojga małżonków. Sąd zaznaczył, iż w świetle przepisów ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej, a w szczególności art. 23 ust. 3, nie budzi wątpliwości, że prawo do kwatery stałej po śmierci żołnierza, któremu ją przydzielono nie wygasa wraz z jego śmiercią, a zatem skoro nie jest prawem niezbywalnym w rozumieniu art. 33 pkt 6 kro i zostało nabyte w trakcie trwania wspólności ustawowej, stanowi dorobek małżonków i jako takie wchodzi w skład ich majątku wspólnego.

Wobec powyższego Sąd Rejonowy stwierdził, iż wbrew stanowisku prezentowanemu przez stronę pozwaną, H. B. nie może być uznana za osobę zajmującą lokal położony w S. przy ul. (...) bez tytułu prawnego. Sąd dodał, iż ustanie (na skutek zapadłego w dniu 18 września 1996 roku wyroku rozwodowego) pomiędzy małżonkami wspólności majątkowej

spowodowało jedynie przekształcenie charakteru współwłasności z łącznej na ułamkową, zaś sąd w wyroku nie dokonał podziału majątku małżonków, a jedynie ustalił sposób korzystania z mieszkania przy ul. (...) w S. w ten sposób, że powódka miała zajmować pokój większy, a pozwany W. B. pokój mniejszy, a z pozostałych pomieszczeń mieli korzystać wspólnie.

Sąd I instancji nadmienił, iż podziału majątku wspólnego byli małżonkowie nie dokonali również w okresie późniejszym (na którą to okoliczność uwagę zwróciła również strona pozwana w odpowiedzi na pozew).

Sąd Rejonowy wskazał również, iż uprawnienie H. B. do zamieszkiwania w spornym lokalu wynikało także z art. 28 ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej w brzmieniu obowiązującym w dacie orzeczenia rozwodu (tj. na dzień 18 września 1996 roku), zgodnie z którym w razie orzeczenia rozwodu małżonków zajmujących kwatery, mogli oni nadal w niej zamieszkiwać. Sąd zwrócił uwagę, iż wprawdzie przepis ten na mocy ustawy nowelizującej z dnia 16 kwietnia 2004 roku o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw został uchylony, jednak jak słusznie wskazano w judykaturze, uchycenie tego przepisu nie wprowadziło zmian w zakresie uregulowania stosunku prawnego powstałego w wyniku przydzielenia kwatery i również po uchyceniu go rozwiedziony małżonek nie mógł być uznany za osobę zajmującą kwatery bez tytułu prawnego. Zmiana ta dotyczyła przede wszystkim uchycenia obowiązków (...) wobec byłych małżonków w razie rozwodu żołnierza. Sąd pierwszej instancji podkreślił przy tym, że uchycenie tego przepisu niczego nie zmieniło w kwestii przynależności do majątku wspólnego przydzielonego prawa do kwatery stałej.

Ponadto Sąd Rejonowy uznał, iż uprawnienia H. B. do zamieszkiwania w spornym lokalu wywodzić można w końcu z treści art. 23 ust. 1 ww. ustawy nowelizującej z 2004 roku, gdzie wskazano, iż osoby, którym do dnia wejścia w życie tej ustawy przydzielono osobną kwatery stałą, zachowują nabyte do tego dnia uprawnienia na czas zajmowania tej kwatery. Zdaniem Sądu przez użyte w tym przepisie określenie „osoby” należy rozumieć wszystkie osobybrane pod uwagę przy przydziale kwatery, a więc także małżonka żołnierza.

W ocenie Sądu I instancji stwierdzenie, iż powódce H. B. przysługuje tytuł prawny do zamieszkiwania w lokalu położonym w S. przy ul. (...) determinowało ustalenie czy jest ona osobą uprawnioną do jego nabycia.

Sąd Rejonowy wskazał, iż od chwili wejścia w życie ustawy z dnia 22 czerwca 1995 roku o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej lokale stanowiące kwatery stałe mogły być zbywane w trybie i na zasadach określonych w art. 56 – 58 tej ustawy. Zarówno przed nowelizacją z 2004 roku, jak i po tej nowelizacji prawo do nabycia takiej kwatery przysługiwało m.in. osobom uprawnionym, które zajmują kwatery na podstawie decyzji o przydziale (przed nowelizacją z 2004 roku) lub osobom posiadającym tytuł prawny do zamieszkiwania w tym lokalu mieszkalnym (po nowelizacji z 2004 roku).

Wobec powyższego Sąd I instancji stwierdził, iż brak jest wątpliwości, że powódka - jako posiadająca tytuł prawny do zamieszkiwania w lokalu przy ul. (...) w S. - jest również osobą uprawnioną do jego nabycia w rozumieniu art. 56 ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Na skutek bowiem decyzji o przydziale kwatery stałej z dnia 11 lutego 1986 roku uprawnienie to z mocy art. 32 § 1 kro weszło w skład majątku wspólnego małżonków, obejmującego także prawo do preferencyjnego nabycia tej kwatery w trybie i na zasadach przewidzianych w ustawie o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

W konsekwencji powyższego Sąd uznał, iż powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

O kosztach procesu Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 98 i 108 kpc, zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana i zaskarżając wyrok w całości, wniosła o jego zmianę i oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie kosztów procesu za wszystkie instancje.

Apelująca zarzuciła Sądowi pierwszej instancji naruszenie prawa materialnego, a w szczególności art. 189 kpc, poprzez przyjęcie, że powódka wykazała swój interes prawny w żądaniu ustalenia istnienia prawa podczas gdy interes powódki to wyłącznie interes majątkowy a więc powództwo o ustalenie nie przysługiwało, oraz art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 22 czerwca 1995 roku o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, polegające na błędnej wykładni przepisu i przyjęciu, że powódka jest objęta zakresem podmiotowym przepisu, tj. że posiada tytuł prawny do lokalu położonego w S. przy ul. (...) i w konsekwencji ustalenie, że przysługuje jej prawo do kupna od pozwanej przedmiotowego lokalu, podczas gdy przepisy ustawy - art. 56 ust. 1 w zw. z art. 24 ust. 1 w zw. z art. 23 ust. 3 ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej nie uprawniają do takiej wykładni,

W uzasadnieniu skarżąca podniosła, iż jej zdaniem powódka nie wykazała interesu prawnego lecz interes majątkowy wobec czego pozew o ustalenie winien być oddalony.

Apelująca stwierdziła, iż Sąd pierwszej instancji bezpodstawnie przyjął, że powódka ma prawo do kupna lokalu mieszkalnego od pozwanej na podstawie przepisu art. 56 ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, gdyż nie spełnia ona przewidzianych w tym przepisie warunków.

Skarżąca przyznała, że położony w S. przy ul. (...) lokal był przedmiotem przydziału osobnej kwatery stałej dla W. B. jako żołnierza zawodowego - decyzją z dnia 11.02.1986 r., zaś do wspólnego zamieszkiwania uprawnieni byli: żona H. i syn D. oraz córka E.. Dodała, iż wyrokiem z dnia 18.09.1996 r. Sąd orzekł rozwiązanie małżeństwa powódki z W. B. przez rozwód. Apelująca nadmieniła, iż dla żołnierzy, wobec których orzeczony został rozwód przepisy ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej przewidywały w tym czasie instytucję rozkwaterowania, z której powódka z byłym mężem nie skorzystali w stosownym czasie. Według skarżącej po zakończeniu służby wojskowej W. B. zachował prawo do osobnej kwatery stałej, na mocy decyzji z dnia 29.11.2000 roku, natomiast powódka nie nabyła już żadnego tytułu prawnego do lokalu, gdyż decyzja przydziału osobnej kwatery stałej, wydana w czasie trwania małżeństwa wygasła a decyzja o zachowaniu prawa do kwatery - stanowiąca tytuł prawny do lokalu - wydana została po rozwodzie - a więc była małżonka w ogóle nie została w niej uwzględniona. Apelująca zwróciła uwagę, iż w dniu 25.09.2009 r. nastąpił zgon W. B. a zatem podstawę prawną do zajmowania przedmiotowego lokalu stanowiła decyzja z dnia 29.11.2000 r. stanowiąca, że W. B. posiada prawo do osobnej kwatery stałej. Uzasadnione więc jest twierdzenie, że przydział kwatery nie nastąpił w okresie trwania małżeństwa.

W oparciu o zmiany w stanie prawnym wprowadzonych ustawą z dnia 16.04.2004 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej skarżąca wskazała, iż wobec śmierci W. B. prawo do zamieszkiwania w lokalu przysługiwało osobom wymienionym w art. 26 ust. 2 ustawy którymi są: małżonek, wspólnie zamieszkałe dzieci własne nie dłużej niż do ukończenia dwudziestu pięciu lat życia. Według apelującej na dzień 25.09.2009 r. warunki te spełniały dzieci byłego żołnierza tj. córka E. i syn D., gdyż powódka nie była w tym dniu małżonką zmarłego byłego żołnierza. Skarżąca dodała, iż wobec następnej nowelizacji przepisów ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP ustawą z dnia 22.01.2010 r. o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP sytuacja osób zajmujących przedmiotowy lokal uregulowana została w przepisie art. 8 ustawy nowelizującej, który stał się podstawą prawną do zawarcia umowy najmu z tymi osobami.

Apelująca podniosła, iż w przywołanym przez Sąd I instancji wyroku Sądu Najwyższego z dnia 04 kwietnia 2012 r. (I CSK 8/12) zawarto stwierdzenie, że „prawo do korzystania z takiej kwatery stanowi składnik majątku wspólnego małżonków”. Skarżąca podkreśliła jednak, że prawo do korzystania z lokalu to co innego niż prawo do lokalu i w związku z tym nie można ustalić takiej wykładni przepisu, w myśl której prawo do kwatery wchodzi w skład majątku wspólnego małżonków.

W ocenie apelującej takie rozumienie przepisów jest sprzeczne z celem ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych RP. Skarżąca zaznaczyła, iż przepisy ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych inaczej niż przepisy kodeksu cywilnego nie mówią nawet o wstąpieniu w stosunek najmu lecz regulują prawa osób bliskich pozostałych w lokalu po śmierci żołnierza w sposób samodzielny a także nie stwierdzają, inaczej niż ustawa o ochronie praw lokatorów, że w sprawach nie uregulowanych stosuje się przepisy kc.

Zdaniem apelującej nie do przyjęcia jest stanowisko Sądu Rejonowego, że prawo do kwatery wchodzi w skład majątku wspólnego, gdyż powódka jako była żona nie nabyła prawa do lokalu ani prawa do zamieszkania w lokalu. Skarżąca dodała, iż konstrukcja wspólności ustawowej prawa do kwatery niweczyłaby w ogóle instytucję zakwaterowania żołnierzy oraz wskazała, iż lokale te muszą podlegać pewnej dyscyplinie - w miarę potrzeby muszą być przydzielone odpowiednim formacjom zaś konstrukcja przyjęta przez Sąd I instancji skutkowałaby tym, że to małżonek żołnierza decydowałby o losie lokalu a nie potrzeby Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Apelująca zwróciła uwagę, iż krąg osób mających prawo do nabycia lokalu mieszkalnego od pozwanej - ustala przepis ustawy i musi to być tytuł prawny do lokalu w postaci decyzji administracyjnej albo umowy najmu. Dodała, iż przepis art. 56 ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej przewiduje, aby prawo do wykupu lokalu posiadała osoba nawet legitymująca się innym tytułem prawnym niż umowa albo decyzja administracyjna.

Skarżąca zwróciła uwagę, iż ustawa o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych jest przepisem szczególnym, zaś prawo do kwatery jest prawem osobistym i jako takie jest prawem niezbywalnym, nie podlega ani dziedziczeniu ani nie przechodzi w żaden sposób na inną osobę. Apelująca nadmienila, iż osoba inna niż żołnierz mogła uzyskać prawo do tego lokalu albo do zamieszkiwania w nim - ale następowało to w drodze wydania samoistnego tytułu prawnego a nie wskutek jakiegos przejścia uprawnienia na małżonka czy osobę bliską wymienioną w przepisie. Według skarżącej powódka mogła co najwyżej nabyć prawo do zamieszkiwania w lokalu ale w żadnym wypadku prawo do lokalu, gdyż to zmarły były mąż powódki był jedyną osobą mogącą otrzymać uprawnienie, tytuł prawny do lokalu właśnie z racji osobistych cech. W ocenie apelującej prawo do osobnej kwatery stałej jakie nabył jako żołnierz stanowiło prawo osobiste i powódka mogła posiadać jedynie prawo pochodne tj. do zamieszkiwania. Skarżąca dodała, iż prawo żołnierza do osobnej kwatery stałej wygasa wraz ze śmiercią żołnierza a dla określonej przepisem ustawy kategorii osób pozostałych w lokalu powstaje nowe, inne prawo związane z lokalem i jest wydawany odpowiedni tytuł prawny tym osobom.

Apelująca podkreśliła, iż naczelną zasadą ustawy jest właśnie zakwaterowanie Sił Zbrojnych Wskazała, iż ustawodawca właśnie dlatego stworzył odrębny system prawny, tworząc też odrębną instytucję wyposażoną w odrębny majątek Skarbu Państwa, tj. ustawę o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych, państwową osobę prawną w postaci (...) przydzielając jej majątek w postaci zasobu mieszkaniowego aby zapewnić właśnie mobilność Sił Zbrojnych. Skarżąca stwierdziła, iż prawo do zakwaterowania posiada żołnierz i z tego prawa osoby bliskie - wskazane w ustawie - mogą wywieść swoje prawo do lokalu - ale tylko gdy przepis ustawy na to pozwala, gdyż prawo małżonka czy osób bliskich są wypadkową i są konsekwencją praw jakie nabył żołnierz.

Wobec powyższego apelująca uznała, że powódka nie posiada wymaganego przepisem tytułu prawnego do przedmiotowego lokalu, co świadczy o tym, że nie ma prawa do wykupu lokalu gdyż art. 56 ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że prawo do nabycia lokalu mieszkalnego innego niż kwatery przysługuje osobom zajmującym ten lokal na podstawie tytułu prawnego ustanowionego w drodze decyzji administracyjnej albo umowy najmu, zaś powódka nie spełnia żadnego z tych wymogów.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o jej oddalenie w całości oraz zasądzenie od pozwanej na swoją rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym, według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadną, wobec konieczności uznania, że sprawie nie zachodzi konieczna przesłanka uwzględnienia powództwa o ustalenie prawa, wywodzonego z art. 189 kpc, w postaci istnienia po stronie powodowej interesu prawnego w dochodzonym ustaleniu.

Istnienie po stronie powoda owego interesu prawnego jest merytoryczną i konieczną przesłanką powództwa o ustalenie.

Przypomnienia tu wymaga, że przepis art. 189 kpc, mimo, iż zamieszczony w Kodeksie postępowania cywilnego, ma charakter materialnoprawny, stanowi, bowiem podstawę dochodzenia roszczeń. Powództwo o ustalenie stosunku

prawnego lub prawa może być uwzględnione wtedy, gdy spełnione są dwie przesłanki merytoryczne: interes prawny oraz wykazanie prawdziwości twierdzeń powoda o tym, że dany stosunek prawny lub prawo rzeczywiście istnieje lub nie istnieje. Pierwsza z tych przesłanek warunkuje określony skutek tego powództwa, decydując o dopuszczalności badania i ustalania prawdziwości twierdzeń powoda. Wykazanie zaś istnienia drugiej z tych przesłanek decyduje o kwestii zasadności powództwa (por. wyrok SN z dnia 27 czerwca 2001 r., II CKN 898/00, LEX nr 52613). Oczywiście jest, iż ciężar udowodnienia obu w/w przesłanek, w myśl art. 6 kc, spoczywa na powodzie.

Przystępując do oceny zaistnienia po stronie powodowej interesu prawnego w wytoczeniu niniejszego powództwa wskazać należy, iż stosownie do utrwalonego stanowiska judykatury (vide: wyrok SA w Poznaniu, I ACa 1046/98, OSA 1999/11-12/49; wyrok SN z dnia 21 lutego 1997 r., II CKU 7/97, Prok. i Pr. 1997/6/39 i wyrok SN z dnia 22 listopada 2002 r., IV CKN 1519/00, LEX nr 78333) interes prawny w rozumieniu art. 189 kpc zachodzi wówczas, gdy istnieje obiektywna niepewność stanu prawnego lub prawa, która rodzi po stronie powoda potrzebę uzyskania ochrony jego sytuacji prawnej. Jednocześnie w orzecznictwie podkreśla się, że co do zasady brak jest interesu prawnego w ustaleniu określonego prawa lub stosunku prawnego, gdy osoba zainteresowana może w innej drodze, np. w procesie o świadczenie, o ukształtowanie prawa lub stosunku prawnego, a nawet w drodze orzeczenia o charakterze deklaratoryjnym, osiągnąć w pełni ochronę swych praw (vide: wyrok SN z dnia 6 czerwca 1997 r., II CKN 201/97, MP 1998/2/3; wyrok SN z dnia 2 czerwca 2006 r., I PK 250/05, M. P. Pr. 2006/9/491, postanowienie SN z dnia 29 października 2009 r., III CZP 79/09). W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 kwietnia 2010 roku (II PK 342/09, LEX nr 585783) określonym zostało, że interes prawny istnieje wówczas, gdy zachodzi stan niepewności co do istnienia stosunku prawnego lub prawa, a wynik postępowania doprowadzi do usunięcia niejasności i wątpliwości w tym zakresie i zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości. Poglądy takowe prezentowane są również w literaturze, gdzie przyjmuje się, iż interes prawny zachodzi, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości, stąd nie ma go ten, kto może poszukiwać ochrony prawnej w drodze powództwa o zasądzenie świadczeń pieniężnych (np. gdy dług stał się już wymagalny) lub niepieniężnych (np. gdy prawo własności zostało już naruszone przez pozbawienie lub zakłócenie posiadania w rozumieniu art. 222 § 1 lub 2 k.c.), (por. A. Jakubecki (red.), J. Bodio, T. Demendecki, O. Marcewicz, P. Telenga, M.P. Wójcik, Kodeks postępowania cywilnego. Praktyczny komentarz, Zakamycze, 2005, wyd. II, do art. 189).

W ocenie Sądu Rejonowego powódka legitymuje się interesem prawnym w wywiedzeniu przedmiotowego, gdyż bez wątplenia ustalenie istnienia jej uprawnienia do kupna lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...) ma istotne znaczenie dla ukształtowania jej sytuacji prawnej w sferze stosunków o charakterze majątkowym, a w szczególności w zakresie usunięcia istniejącej po jej stronie niepewności co do tego, czy przysługuje jej tytuł prawny do wskazanego lokalu, a w konsekwencji czy jest ona osobą uprawnioną do jego nabycia.

W odniesieniu do powyższego zauważyć należy, że powódka domagała się nie ustalenia, że przysługuje jej tytuł prawny do zajmowanego lokalu, co mogłoby uzasadniać istnienie owego interesu prawnego i rozstrzygać i to w sposób definitywny, czy jest ona uprawniona do tam zamieszkiwania, lecz ustalenia, że przysługuje jej prawo do nabycia własności tego lokalu.

W tym miejscu Sąd Okręgowy wskazuje, że w pełni akceptuje stanowisko i poglądy prawne zaprezentowane przez Sąd Najwyższy w powoływanym przez Sad Rejonowy orzeczeniu z dnia 4 kwietnia 2012 roku (I CSK 8/12, OSNC 2012/9/110), gdzie wprost wskazano, że prawo do nabycia lokalu mieszkalnego na warunkach przewidzianych w art. 56 - 58 ustawy z dnia 22 czerwca 1995 roku o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w brzmieniu obowiązującym do dnia 4 listopada 2010 roku przysługuje także rozwiedzionemu małżonkowi żołnierza zawodowego, jeżeli kwatery stała została przydzielona żołnierzowi w czasie trwania małżeństwa.

Podkreślenia wymaga, że stan faktyczny, w którym wydano to rozstrzygnięcie (przydział kwatery stałej nastąpił w 1978 roku, rozwód zaś orzeczono w 1997 roku) jest bardzo podobny, do występującego w rozpoznawanej sprawie, a jedyną

różnicą jest to, że w sprawie niniejszej żołnierz zawodowy W. B. zmarł w dniu 25 września 2009 roku. Pozostaje to jednak bez znaczenia, skoro nie nastąpił wcześniej podział majątku wspólnego ww. i powódki.

Wreszcie w związku z okolicznością, że przedmiotowy lokal po raz pierwszy został przeznaczony do sprzedaży w 2005 roku, stosownie do treści art. 18 ust. 1 ustawy z dnia 22 stycznia 2010 roku o zmianie ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz niektórych innych ustaw, znajduje zastosowanie w rozpoznawanej sprawie ustawa z dnia 22 czerwca 1995 roku o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w analizowanym przez Sąd Najwyższy brzmieniu sprzed dnia 1 lipca 2010 roku.

Skoro, więc Sąd Najwyższy przesądził, że małżonek żołnierza (w tym były małżonek), któremu (...) przydzieliła lokal, może żądać jego przewłaszczenia także na swoją rzecz, to uznać należy, że powódka, przy uwzględnieniu, że lokal został już przez pozwaną przeznaczony do sprzedaży, mogłaby domagać się uwzględnienia powództwa dalej idącego - o zobowiązanie pozwanej do złożenia oświadczenia woli, w przedmiocie sprzedaży na rzecz powódki tego lokalu. Rozstrzygnięcia tu wymagałby także kwestia i ewentualny spór pomiędzy nią a innymi osobami współuprawnionymi do nabycia lokalu.

Dopiero rozstrzygnięcie takiego powództwa, opartego na treści norm prawnych zawartych w art. 64 kc i art. 1047 kpc, skutkować może definitywnym rozstrzygnięciem sporu stron i zapewnić ochronę przedmiotowych interesów powódki.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy uznał, że powódka nie wykazała istnienia po jej stronie interesu prawnego w dochodzonym ustaleniu, co jest wystarczającym do uznania powództwa z art. 189 kpc za bezzasadne i jego oddalenia.

W związku z powyższym zbędnym jest odnoszenie się do pozostałych zarzutów apelacji, gdzie skarżąca koncentrowała się na polemice ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zawartym w ww. orzeczeniu z dnia 4 kwietnia 2012 roku.

Jedynie na marginesie wskazać należy, że pozwana w odpowiedzi na pozew, a następnie w apelacji wywodziła, że po zakończeniu służby wojskowej W. B. zachował prawo do osobnej kwatery stałej, na mocy decyzji z dnia 29 listopada 2000 roku.

Decyzja taka nie została przez stronę pozwaną przedłożona. Okoliczności jej wydania nie można także w sprawie uznać za bezsporną, czy też przyznaną przez powódkę.

W tym stanie rzeczy przedmiotowe twierdzenie, jako gołosłowne i w żaden sposób niewykazane, nie mogło mieć wpływu na rozstrzygnięcie sprawy.

Mając na uwadze wszystko powyższe, na podstawie art. 386 § 1 kpc, orzeczono jak w punkcie 1 sentencji wyroku, przy czym wobec konieczności uznania powódki za przegrywającą postępowanie przed Sądem pierwszej instancji, w rozumieniu art. 98 § 1 kpc, koniecznym okazało się, na podstawie art. 98 § 1 i 3 kpc, w zw. z art. 99 kpc, zasądzenie od niej na rzecz pozwanej zwrotu poniesionych przez tą ostatnią kosztów procesu, w postaci wynagrodzenia pełnomocnika procesowego.

Analogicznie orzeczono o kosztach postępowania apelacyjnego, na które, poniesione przez pozwaną, składają się oprócz wynagrodzenia pełnomocnika, także opłata od apelacji.